

**ИЗВЕШТАЈ О РАДУ
ЗА 2016. ГОДИНУ**

САДРЖАЈ

1	Е-КУЛТУРА	3
2	КУЛТУРНА ПАРТИЦИПАЦИЈА	5
2.1	Посетиоци манифестације „Музеји Србије 10 дана од 10 до 10“	5
2.2	Културна партиципација и културно наслеђе.....	8
2.3	Културне потребе и навике просветних радника.....	9
2.4	Културне потребе и навике грађана Србије	10
2.5	Програмске и пословне политике галерија и излагачких простора у Србији	12
3	УТИЦАЈ ИНТЕРНЕТА И ДРУШТВЕНИХ МРЕЖА НА ТРАНСФОРМАЦИЈУ ТРАДИЦИОНАЛНИХ МЕДИЈА	13
4	ЦИКЛУС ТРИБИНА „СТЕВАН МАЈСТОРОВИЋ”	15
5	ГАЛЕРИЈА ЗАВОДА	16
6	МЕЂУНАРОДНА САРАДЊА	18
6.1	Промоција и имплементација УНЕСКО Конвенције о заштити и унапређењу културне разноликости.....	18
6.2	Остале активности међународне сарадње.....	20
7	ИЗДАВАЧКА ДЕЛАТНОСТ	22
7.1	Штампање публикација	22
7.2	Часопис Култура.....	22
8	СТРАТЕГИЈА РАЗВОЈА КУЛТУРЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ 2017- 2027	25
9	ЋИРИЛИЦА	26
10	PRESS ИЗВЕШТАЈ 2016	26

1 Е-КУЛТУРА

Руководиоци пројекта: Биљана Јокић и Слободан Мрђа

Технички координатор: Маријана Узуновски

Сарадници за комуникацију са институцијама:

Маша Вукановић, Дејан Загорац, Маја Маринковић, Драгана Мартиновић, Богдана Опачић, Тамара Петровић, Пеђа Пивљанин, Сениша Стефановић, Ана Стојановић, Бојана Субашић и Јелена Вујановић

Институционална сарадња:

Републички завод за статистику (РЗС), Народни музеј у Београду, Народна библиотека Србије, Архив Србије, Републички завод за заштиту споменика културе, Народно позориште у Београду

Основне информације о пројекту

Информациони систем *e-Култура*, као база података о институцијама културе у Србији, од 2013. године се развија у складу са Споразумом о сарадњи, који су у јулу 2013. године потписали Завод за проучавање културног развоја и Републички завод за статистику (РЗС). На тај начин, обезбеђена је законска основа за потраживање података од институција у ресору културе и Заводу за проучавање културног развоја омогућено је да се позиционира као референтна установа за праћење статистике у култури.

Искуство развоја база података у култури, које се у оквиру овог пројекта развија од 2001. године, показало је да основу за успостављање одрживог система представља утемељење стандардизованих процедура за редовно ажурирање и обраду података. У складу с тим, дугорочни план предвиђа континуирано редовно ажурирање дефинисаних група података и постепено проширење обухвата. Паралелно, неопходно је обезбеђивати и развијати техничко-технолошку подршку. Тренутно решење је на *Microsoft SQL Server 2012*, при чему је омогућено *on-line* ажурирање података од стране учесника у систему, прикази укрштених података и извештавање.

Реализоване активности у 2016. години

У складу са планом за 2016. годину, реализоване су следеће групе активности:

1. ажурирање постојећих група података
 - редовне активности на ажурирању података у адресару
 - редовни годишњи циклус прикупљања података о биоскопима, позориштима, музејима и галеријама, што се обједињује са базама о библиотекама, издаваштву и медијима
2. приређивање статистичких извештаја

- припрема и реализација статистичких извештаја за публикацију „Култура 2015“, коју партнерски приређују Републички завод за статистику и Завод за проучавање културног развитака
- припрема и реализација статистичких извештаја за редовне публикације Републичког завода за статистику ширег обима (Статистички годишњак и Календар)
- припрема извештаја до нивоа општина за Дев инфо базу

3. програмерске активности

- уређивање структуре података у бази и припрема извештаја
- инсталација новог софтвера за израду извештаја и обука техничких координатора
- програмирање базе података о пројектима установа културе усмереним ка укључивању деце у културне активности, у склопу активности интегрисања у систем резултата других пројеката реализованих у Заводу (база података пројекта Културна партиципација и културно наслеђе)

У буџетском смислу, трошкови за 2016. годину су значајно умањени, с обзиром на то да активности у 2016. години подразумевају углавном ангажман запослених у Заводу у правцу припрема за наредни циклус програмерских послова, који би требало да буду реализовани у 2017. години.

Структура трошкова

Ставке буџета	Спецификација	Планирано	Уплаћено	Реализовано	Враћено
Услуга програмирања од стране правног лица	– Одржавање система е-Култура (уређивање структуре података у бази, инсталација и обука за коришћење новог софтвера за извештаје) – Програмирање базе података о пројектима установа културе усмереним ка укључивању деце у културне активности	249,250.00	249,250.00	239,000.00	10,250.00
Услуга интернет провајдера	Закуп VPS сервера на годишњем нивоу	86,400.00	86,400.00	72,000.00	14,400.00
Укупно		335,650.00	335,650.00	311,000.00	24,650.00

2 КУЛТУРНА ПАРТИЦИПАЦИЈА

2.1 Посетиоци манифестације „Музеји Србије 10 дана од 10 до 10“

Истраживачи: Биљана Јокић, Слободан Мрђа, Драгана Мартиновић

Координатори: Маја Маринковић и Богдана Опачић

Институционална сарадња: Народни музеј у Београду

Основне информације о пројекту

Током реализације прве манифестације „Музеји Србије 10 дана од 10 до 10“ 2015. године, Завод за проучавање културног развоја спровео је пилот истраживање на позив Одбора манифестације. Било је обухваћено укупно 1.873 посетилаца манифестације, на 25 музејских локација у 14 градова Србије. Циљ је био да обезбеде прелиминарни емпиријски подаци, као основа за успостављање система редовног праћења развоја, те евалуације манифестације, која је конципирана тако да се одвија сваке године у мају.

Поред тога што су континуирана истраживања овог типа важна у циљу обезбеђивања емпиријске основе за евалуацију, планирање и развој оваквих догађаја, посебно је драгоцено што је иницијатива дошла од непосредних учесника у реализацији манифестације – то говори о развијеној свести практичном, а не само научном, значају оваквих истраживања, као и о спремности реализатора манифестације да примене одговарајуће препоруке.

Током манифестације 2016. године, реализована су два концептуално повезана, али методолошки различита истраживања:

1. теренска анкета посетилаца манифестације – регионално стратификовани случајни узорак посетилаца старијих од 14 година дефинисан је на основу података о посећености музеја у оквиру истог догађаја 2015. године; обухваћено је укупно 2472 посетилаца на укупно 47 музејских локација у 28 градова
2. електронска анкета кустоса, представника установа које су учествовале у манифестацији (укупно 55)

Резултати истраживања презентовани су у Музеју историје Југославије, у оквиру састанка представника музеја и Одбора манифестације, као и на конференцији за штампу у сали Удружења новинара Србије, приликом најаве манифестације за 2017. годину.

Према плану, приређена је публикација намењена првенствено учесницима у пројекту, те ће у наставку бити изложен део резимеа и дискусије главних налаза. С обзиром на обим прикупљених података и њихов научни значај, планирано је објављивање посебних радова о појединим темама, од којих су неки у припреми, а неки су објављени (Јокић, Б. (2016). Предиктори намера и понашања: Могу ли музејски фестивали повећати посећеност музеја? *Култура* 151, 331–349).

Резиме и дискусија главних налаза

Истраживање о структури посетилаца манифестације „Музеји Србије, десет дана од 10 до 10“ и њиховим ставовима представља покушај да се резултати континуираних

истраживања примене у решавању конкретних проблема током припреме, реализације и евалуације манифестације. С обзиром на сложеност теме и обим прикупљених података, у овој публикацији дат је приказ основних резултата, које ћемо овде кратко резимирати и продискутовати.

Резултати су показали да се демографска структура посетилаца манифестације не разликује битно у односу на уобичајену структуру посетилаца фестивала, односно програма из области културе и уметности у ширем смислу (Јокић и Мрђа, 2014; Мрђа, 2016). У највећој мери заступљени су запослени, 25–45 година, локално становништво, са вишим нивоима образовања. У релативно малом проценту заступљени су старији, односно пензионери, али и млађи, односно студенти и средњошколци, што указује на потребу развоја посебних маркетиншких активности, као и пратећих програма, како би се ове циљне групе привукле у већој мери.

Степен стручне спреме се у истраживањима показује као демографско обележје које најчешће диференцира различите категорије учесника у културној партиципацији: са повећањем нивоа образовања повећавају се и обим и разноврсност културне партиципације (Мрђа, 2016). Ови налази још једном указују на значај формалног образовања, те успостављања системске сарадње између ресора образовања и културе. У том смислу, доприноси и развој непосредне сарадње локалних музеја и школа, што се (према изјавама кустоса) бележило и током ове манифестације. Подсећамо да је узорак посетилаца дефинисан тако да буду обухваћени старији од 14 година, као и да не буду обухваћене организоване школске посете. Што се тиче млађе деце – ако изузмемо организоване посете основних школа – забележено је свега 11.7% посетилаца који су дошли са децом. Ово би такође могло да се узме у обзир приликом планирања будућих активности, пошто истраживања показују значајну повезаност културних навика у одраслом добу са искуствима у овом домену у детињству, при чему породичне посете имају посебну важност. Резултати овог истраживања откривају да, иако сваки пети посетилац долази сам – у великом проценту су заступљени они који долазе са члановима породице, па би поједини програми могли да буду прилагођени породичним посетама.

Подразумева се да се препоруке осмишљавања програма за све поменуте групе не односе на идеју креирања јединственог програма који би истовремено био намењен свима. Десетодневно трајање манифестације омогућава да се програми за различите циљне групе реализују посебним данима или у одређено(прилагођено) доба дана, с обзиром на то да су музеји отворени од 10 до 22 сата.

Нарочито би требало имати на уму да музеје током манифестације посећује махом локално становништво, и то шири круг посетилаца – они чији посао или занимање немају непосредне везе са културом и уметношћу. Са једне стране, овај налаз подржава идеју да тема за 2017. годину буде „Музеј у гостима“, пошто то омогућава локалном становништву да упозна музеј из другог града. Са друге стране, исти налаз упућује на значај организовања већег броја различитих програма – јер је потребно исте људе подстаћи да дођу више пута у музеј током манифестације, што уз додатне активности треба да иде у правцу развоја навика за посећивањем музеја и мимо манифестације.

Резултати овог истраживања, без значајних разлика у односу на резултате истраживања током „Ноћи музеја“ пре четири године, показали су да 41.6% посетилаца манифестације није посетило ниједан музеј у Србији годину дана пре тога. Већина осталих је то учинила свега 1 до 3 пута. Ове групе посетилаца јесу битне за развој музејске публике, јер се могу третирати као „потенцијална публика“ – немају развијене навике, али показују нека

интересовања и позитивне ставове (Digl, 1989). С обзиром на важност ове теме, и у практичном и у истраживачком смислу, написали смо посебне радове који је детаљније обрађују (Јокић и Жежељ, 2013; Јокић, 2016), а у припреми је и рад о стереотипима о музејима. Укратко, и у истраживању публике „Ноћи музеја“ и у истраживању публике манифестације „Музеји Србије“ – поред концептуалних разлика, те очекивања да нова манифестација у већој мери привлачи љубитеље музеја – јасно и доследно се показује повезаност ставова и стереотипа о музејима са навикама посећивања музеја. Што су мање развијене навике посећивања музеја, то су негативнији ставови. Ово је изузетно важан налаз – зато што се доследно понавља у различитим фестивалским контекстима, али и зато што указује на то да постоји могућност деловања на навике путем деловања на ставове о музејима. У том контексту, могу бити информативни и резултати који показују да је доминантна перцепција манифестације „Музеји Србије“ – „промоција музеја на занимљивији начин него иначе“. Другим речима, сугестија је да се у циљу развоја редовне музејске публике планира више специјалних програма. Позитиван је налаз да је током манифестације 2016. године било више таквих програма него 2015. године, али је препорука да се ова пракса негује и у периоду након манифестације, односно у свакодневној музејској делатности.

Важно је истаћи и налаз о опаženим препрекама да се музеји посећују чешће: сваки четврти посетилац наводи да је то мањак информација о дешавањима у музејима. Иако се ово може тумачити тако што ће се закључити да нису информисани они који заправо нису мотивисани да се информишу, односно зато што немају довољно развијена интересовања – проблем и јесте у томе. Они који већ имају развијене навике и у довољној мери формирана интересовања јесу важни у смислу неговања постојеће публике. Међутим, с аспекта развоја публике изузетно су значајни управо они који још увек немају у довољној мери развијена интересовања – до њих треба доћи различитим каналима информисања, у чему је важно остварити партнерску сарадњу са медијима која, према резултатима истраживања, није на задовољавајућем нивоу. У прилог овоме говори и податак да је сваки пети посетилац музеја током овогодишње музејске манифестације дошао случајно, не знајући за њу, као и да има оних који су обавештени о „Ноћи музеја“, али не и о томе да су исте и неке друге програме могли да виде и током претходних дана. Подразумева се да ће подаци о информисаности посетилаца бити значајни показатељи развоја саме манифестације тек након наредних циклуса истраживања, када се буде показало да ли има промена.

У сваком случају, потреба за унапређењем комуникације с јавношћу је јасно изражена, о чему говоре и подаци о евалуацији манифестације из угла кустоса. Оцене кустоса су биле позитивне у погледу опште успешности и корисности манифестације за рад музеја, али је један од главних проблема управо недовољно развијена медијска подршка. За оглашавање су се највише користиле друштвене мреже, што јесте неопходно, али не и довољно. Овај проблем свакако излази из оквира препорука које се односе само на музеје, пошто изискује ширу друштвену акцију, те ангажман медијских кућа. Такође, неопходна су и финансијска средства, која су очекивано истакнута као један од кључних проблема. Коначно, важно је још једном нагласити и проблем људских ресурса у музејима са малим бројем запослених, с обзиром на концепт манифестације који подразумева отвореност за јавност дванаест сати дневно.

Сви наведени налази добиће потпуније значење у контексту резултата истраживања наредних година, а која ће бити планирана у сарадњи са учесницима у реализацији манифестације „Музеји Србије, десет дана од 10 до 10“.

Структура трошкова

Ставке буџета	Спецификација	Планирано	Уплаћено	Реализовано	Враћено
Дневнице	Дневнице анкетара	300,000.00	300,000.00	300,000.00	0.00
Поштански трошкови	Поштански трошкови за слање попуњених упитника	12,500.00	12,500.00	12,500.00	0.00
Услуга штампања	2.500 упитника	18,000.00	18,000.00	18,000.00	0.00
Ауторски уговор	Рецензија	60,000.00	60,000.00	39,481.00	20,519.00
Укупно		390,500.00	390,500.00	369,981.00	20,519.00

2.2 Културна партиципација и културно наслеђе

Координатор: Маша Вукановић

Сарадница: Маја Годоровић

„Културна партиципација и културно наслеђе“ је вишегодишњи пројекат чији је циљ да пренесећи искуства интерактивних и креативних програма из прошлости (укључујући и новију) охрабри актере у култури да осмишљавају и реализују програме намењене деци предшколског и узраста основне школе те на тај начин допринесу порасту културне партиципације. Полазиште за реализацију пројекта је пронађено у чињеницама да се културне потребе и навике граде од малих ногу те да се креативним радом са децом стварају нова публика као и нове генерације уметника и (будућих) професионалаца у култури. Конкретан резултат пројекта је база података названа „Култура и друге дечје игре“. База ће се налазити на домену Завода а садржи податке који илуструју принципе у позадини програма као што су они реализовани у Дому пионира односно Дечјем културном центру Београда („Сусрети четвртком“ и „Радост Европе“), Центра за културу „Стари град“ („Шкозориште“ и „Школигрица“), Музеја афричке уметности док је у плану укључивање Библиотеке града Београда, Народног музеја односно Вуковог и Доситејевог музеја, Етнографског музеја, Коларчеве задужбине и других институција. Другу грану базе података „Култура и друге дечје игре“ чине подаци о дечјим играма које су у традицијској култури перципирани као скупови когнитивних активности кроз које деца стичу знања о свом окружењу, односима у њему и свету те развијају вештине оријентације и комуникације. Током 2016. године дигитализована је грађа о програмима „Сусрети четвртком“, „Радост Европе“, „Шкозориште“ и „Школигрица“ те прикупљени дигитални материјали о програмима Музеја афричке уметности. Такође, приступило се програмирању MySQL сервер базе података у сарадњи са програмерском агенцијом.

Поред дигитализације грађе и процеса програмирања одржан је низ пратећих промотивних активности. У сарадњи са Дечјим културним центром Београда 26. јануара 2016. у Дечјем културном центру Београда одржана је трибина „Наслеђе Дома пионира, Културна партиципација и културно наслеђе“. На трибини су говорили Донка Шпичек – творац „Сусрета четвртком“ и „Радости Европе“, Љубица Бељански – Ристић – творац „Шкозоришта“ о „Школигрице“, др Маша Вукановић – истраживач Завода и координаторка

пројекта „Културна партиципација и културно наслеђе“, др Александар Крел – научни сарадник Етнографског института САНУ и истраживач дечјих игара, и Лидија Сеничар – сарадница Дечјег културног центра Београда и координаторка пројекта „Истраживачки архив дечјег стваралаштва“. Тема трибине је изазвала интересовање медија те је и истраживач Завода др Маша Вукановић у неколико наврата о пројекту говорила у емисијама Првог, Другог и програма 202 Радио Београда, Првог програма РТС (емисије „Тако стоје ствари“ и „Контакт 21“), ТВ „Хепи“ итд.

У сарадњи са УК „Пароброд“ који је реализовао пројекат „Игре стваралачких пројеката“ током јесени је одржан низ радионица на којима су дубински анализирани приступи осмишљавању креативних активности у којима су деца наведеног узраста заправо равноправни партнери. Такође, пажња је била посвећена и креирању интерфејса базе података „Култура и друге дечје игре“.

Трибина: „Животна проблематика деце у образовној делатности“

У организацији проф. др Исидора Граорца, проф. др Ане Марјановић – Shane, Љубице Бељански – Ристић и др Маше Вукановић испред Завода за проучавање културног развитка уз подршку Одељења за педагогију и андрагогију Филозофског факултета Универзитета у Београду у Заводу за проучавање културног развитка 7. децембра 2016. одржана је научна трибина „Животна проблематика деце у образовној делатности“. Полазиште ове трибине јесте опус др Санде Марјановић једне од иницијатора идеје отвореног васпитања. Отворени васпитни систем, према схватању др Санде Марјановић, значи да у средиште образовне делатности буде стављена животна и развојна проблематика деце. На трибини су говорили: Иван Ивић, Исидор Граорац, Светозар Богојевић, Јана Манчић, Драгана Павловић Бренеселовић, Слободанка Гашић Павишић, Ана Marjanović-Shane, Живка Крњаја, Јована Маројевић, Весна Цолић, Свенка Савић, Радмила Ивановић, и др. Трибина је изазвала велику пажњу јавности те је и галерија Завода била дупке пуна. Излагања и велико интересовање публике пружили су и додатна охрабрења за даљи развој пројекта „Културна партиципација и културно наслеђе“.

Структура трошкова

Ставке буџета	Спецификација	Планирано	Уплаћено	Реализовано	Враћено
Услуга програмирања	Израда web презентације	35,000.00	35,000.00	35,000.00	0.00
Укупно		35,000.00	35,000.00	35,000.00	0.00

2.3 Културне потребе и навике просветних радника

Координатор: Дејан Загорац

Истраживачи: Слободан Мрђа и Биљана Јокић

Предмет и циљеви истраживања

Предлог је био да се спроведе пилот истраживање у Београду, његовим централним и приградским општинама. Заједно са стручним организацијама Удружењима просветних

раднике и Секретаријатом за образовање Београд, одредила би се циљна група и испитале би се културне навике и потребе просветних радника, као и њихови ставови у вези са развојем културних потреба и навика ученика и сопственом улогом у том процесу. Као што је било и предвиђено планом рада за 2016. годину, урађени су пројектовање истраживања и теоријска припрема која подразумева концептуализацију истраживања, теоријско и операционално одређење предмета истраживања, појмовно-хипотетички оквир, избор метода и техника истраживања и креирање инструмента за прикупљање података.

Организација и реализација истраживања планирана је у 2017. години.

2.4 Културне потребе и навике грађана Србије

Координатори: Богдана Опачић и Бојана Субашић

Предмет истраживања је идентификација културних навика и потреба грађана Србије, односно културне партиципације у свакодневном животу.

Популацију која је предмет истраживања чине особе старије од 15 година. У истраживању је коришћена метода испитивања, техником анкете, са стандардизованим упитником на 1.565 грађана Србије (од планираних 1.600 испитаника). Истраживање је резултат партнерства Србије, односно Министарства културе и информисања, и УНЕСКА на пројекту *Индикатори утицаја културе на развој*. Истраживања на ову тему рађена су 2005. (*Културне потребе, навике и укуси грађана Србије и Македоније*, Цветичанин 2007) и 2010. (*Културне праксе грађана Србије*, Цветичанин, Миланков 2011), те овогодишње истраживање омогућава праћење потреба и навика грађана Србије током последњих 10 година. План је да се у будућности настави ова пракса и да наредно истраживање буде реализовано 2020. године.

У анкетном истраживању је учествовало 75 анкетара/анкетарки из локалних средина у којима је вршено анкетирање. Анкетирање је обављено у 116 урбаних и 144 рурална подручја. Анкетирање грађана спроведено је током новембра и децембра 2015. године. Упитник је садржавао 58 питања подељених у три групе питања: 1. социодемографски подаци испитаника; 2. навике наклоност и потребе грађана у култури; 3. ставови и вредности.

Основни циљ истраживања је сагледавање тренутног стања у области културне партиципације и креирање емпиријске основе за дефинисање мера културне политике. Теме истраживања су, између осталог, биле однос грађана према културној понуди различитих врста културних садржаја, затим однос према медијској понуди и ниво информисаности када је реч о култури и уметности. Посебно важан сегмент истраживања чини анализа карактеристика активне, пасивне, принудне и не-публике. Наиме, посетиоци културних садржаја сагледани су кроз следећу призму структуре публике: оне који воле и одлазе на културне програме (активна публика); оне који воле, али из различитих разлога не посећују културне садржаје (пасивна публика); оне који не воле садржаје из културе, али их посећују (принудна публика) и оне који нити воле, нити посећују културне програме (не-публика).

Културна партиципација је, као модел потрошње, одређен најпре мотивацијом, односно афинитетом ка одређеним активностима. Затим способношћу да учествује у културној партиципацији коју усмеравају навике и знања. И коначно модел културне потрошње подразумева могућност да се културно партиципира, односно постојање и доступност мреже

културне инфраструктуре и програма. Истраживања културне политике Завода показала су да Србија има задовољавајућу мрежу установа, односно у Србији не постоји урбана средина која не располаже макар једном установом културе, а најчешће имају 1 до 3 установе, чиме је захтев доступности испуњен.

Сагледавање мотивације односно наклоност ка одређеним активностима показала је да грађани показују мањи афинитет ка културним активностима у односу на друге активности (гледање телевизије, боравак у природи, дружење..). Од културних програма највећи афинитет испитаници показују према биоскопу, затим позоришту, док је најмањи број испитаника љубитељ џез и класичне музике. У складу са афинитетима, када је реч о посећивању културних садржаја, грађани се најчешће могу срести у биоскопима, затим на позоришним представама, док најређе посећују балет и оперу (око 5%) и концерте класичне и џез музике (око 10%). Највеће осцилације у периоду од 10 година показује биоскопска публика. Разлог томе вероватно лежи у чињеници да су биоскопи у Србији, у складу са тадашњим технолошким карактеристикама филмске индустрије, радили у великом броју. Са развојем филмске индустрије и преласком на дигиталне формате, биоскопи у јавним институцијама у Србији у великом броју нису могли да одговоре захтевима тржишта те је дошло до гашења биоскопске делатности у многим установама. Међутим, од 2010. године наступа нови талас отварања приватних мултиплекс биоскопа који добијају на популарности и враћају публику у биоскопе. самим ти се повећава и публика (2005. године активну публику, односно ону која и воли и посећује филмске пројекције чинило је 46,1% анкетираних, 2010. 27,5%, а 2015. године 43,5%). И када је о учесталости посете реч, од културних садржаја, биоскопи имају највећи удео публике који бар једном у три месеца посете неку филмску пројекцију – скоро четвртина испитаника (23,3%). Активну позоришну публику чини 35,9% анкетираних, док 17,9% посети позоришну представу барем једном у три месеца. Највећу принудну публику имају музеји које 17% грађана посети иако нема афинитет ка таквим садржајима. Разлог томе вероватно је студентска/школска обавеза, организоване туристичке туре или пак популаризација музеја кроз различите манифестације као што су Ноћ музеја, Музеји Србије 10 дана од 10 до 10, Дани европске баштине... Генерално, програми из културе имају око 17% активне публике, 27% пасивне, 15% принудне и 41% не-публике. Све то упућује на закључак да је неопходна квалитетнија анимација грађана од стране установа културе да посете неки од садржаја из културе.

Када је реч о приватној сфери културне партиципације, око 60% грађана изјављује да прочита барем једну књигу годишње и то најчешће према афинитету, док се најмање чита за потребе посла. Иако 93% анкетираних свакодневно гледа телевизију, тек 45% истиче да воли програме из културе. Најчешће се гледају филмови, информативне емисије и квизови. Највећу промену од медијских канала доживео је интернет који готово свакодневно користи 75% грађана (2010. интернет је редовно користило 63%, а 2005. тек 28%). Када је реч о култури на интернету, грађани најчешће слушају и преузимају музику, читају вести, и гледају филмове. Најмање грађана поставља културне садржаје на интернет. То указује да су они пре пасивни конзументи него активни креатори културне понуде. Када је реч о информисању у сфери културе, грађани се најчешће о садржајима обавештавају преко телевизије и друштвених мрежа, а најређе преко сајтова установа културе.

2.5 Програмске и пословне политике галерија и излагачких простора у Србији

Аутори пројекта:

Драгана Мартиновић, истраживач/ виши стручни сарадник у Заводу за проучавање културног развитка, Београд

Димитрије Тадић, саветник за визуелне уметности и мултимедије у Министарству културе и информисања Републике Србије

Нина Михаљинац, асистент на Универзитету уметности, Београд

Контекст истраживања:

Када су савремене визуелне уметности у питању, галеријски и излагачки систем представља кључну платформу презентације и продукције текућег уметничког стваралаштва, чије је функционисање, међутим, недовољно и несистематски истражено. Ипак, у протеклом периоду, спроведено је неколико по обиму мањих али веома важних иницијалних истраживања и пројеката, на основу којих је констатована неопходност даљег испитивања комплексне области визуелног стваралаштва и функционисања галеријског и излагачког система у Србији. Из тог разлога, у сарадњи са Министарством културе и информисања, у Заводу за проучавање културног развитка предузет је развојно–истраживачки пројекат под називом „Галеријски систем у Србији“ који кроз темељан и систематичан начин приступа задатој теми.

Фазе истраживања и активности на пројекту:

Пројекат је био подељен у три фазе истраживања. У првој фази (2013/14) смо дефинисали, мапирали и класификовали галерије и излагачке просторе у Србији, а прикупљене податке о 338 галерија и излагачких простора представили смо у публикацији „Атлас галерија и излагачких простора у Србији“. Овај адресар са графичким приказима важних података уједно је и својеврсни водич кроз изложбени систем у Србији.

У другој фази (2015/16) смо се фокусирали на истраживање програмских и пословних политика галерија и излагачких простора. Према истраживачкој методологији, осмишљен је упитник који је био дистрибуиран оним просторима визуелне уметности који испуњавају седам постављених критеријума. Из разлога слабог одзива, са прикупљањем упитника наставили смо до краја 2015. године, а добијени квантитативни подаци сукцесивно су уношени у електронску базу података и током 2016. године.

Са трећом фазом започели смо 2016. године, када су сви подаци из упитника били унети у базу. Ова фаза обухватила је обраду, анализу и интерпретацију резултата на основу добијених података из упитника о програмским и пословним политикама галерија и излагачких простора у Србији. Резултати ће бити штампани у публикацији „Програмска и пословна политика галерија и излагачких простора у Србији“, а такође ће бити доступни на сајту Завода.

Предмет и циљеви треће фазе пројекта:

Предмет треће фазе истраживања (2016) су, као што је наведено, програмске и пословне политике галерија и излагачких простора. Главни циљ овог дела истраживачког пројекта јесте анализа програмских и пословних политика галеријских и излагачких

простора у Србији, што се односи на дефинисање њихових излагачких профила и заступљених вредности, као и стандарда пословања. Остали циљеви су: стицање увида у структуру система галерија и излагачких простора, као и у савремене токове излагачких пракси у Србији; препознавање кључних проблема у функционисању изложбеног система; предлагање мера које могу да утичу на њихово решавање; давање препорука за побољшање њиховог рада.

Метод и технике:

У складу са постављеним циљевима пројекта и ради истраживања сложене области визуелног стваралаштва и функционисања галеријског система код нас, као и феномена домаћих савремених излагачких пракси, израдили смо стандардизовани упитник који садржи једанаест сегмената и укупно сто тридесет пет питања. Постављена питања су се односила на трогодишњи период рада излагачких простора и галерија (2010–2012), а с обзиром на њихов велики број, структура упитника према тематским целинама осмишљена је тако да олакша његово попуњавање. Све теме које је било могуће обухватити формом затворених питања формулисане су на тај начин, али има и неколико отворених питања која првенствено служе испитивању ставова представника галерија и излагачких простора о њиховом раду и стању визуелне сцене уопште. Такође, у сарадњи са појединим представницима галеријских и излагачких простора у Србији, изведено је тестирање упитника ради утврђивања дискриминативности питања и процењивања потребног времена за његово попуњавање. Потом је извршена дистрибуција упитника електронским путем оним установама културе и галеријама (тј. излагачким просторима) у Србији који су селектовани на основу следећих критеријума: да правно и формално обављају галеријску и излагачку делатност; да су у периоду када је вршено истраживање учествовали у расподели јавних средстава (републички, покрајински и локални нивои власти); да се баве савременим визуелним уметностима; да поседују свој изложбени простор; да имају уметнички савет, уметничког директора или кустоса, односно особу задужену за конципирање програма; да се налазе у градовима и већим општинама (са и преко 50.000 становника); да им је примарно поље деловања – излагање, развој програмских активности, уметника и публике; да су препознати као релевантни актери у развоју сцене савремених визуелних уметности. Овим критеријумима био је обухваћен узорак од 173 галерије и излагачка простора, од којих је њих 121 попунило послати упитник, што чини 70% реализације узорака.

Резултати статистичке и критичке анализе биће презентовани у виду штампане публикације, као и путем линка на сајту Завода.

3 УТИЦАЈ ИНТЕРНЕТА И ДРУШТВЕНИХ МРЕЖА НА ТРАНСФОРМАЦИЈУ ТРАДИЦИОНАЛНИХ МЕДИЈА

Руководилац пројекта: Тамара Петровић

Образложење пројекта

Пројекат се бави утицајем интернета на традиционалне медије: ТВ, радио и штампане медије, колико су се поједини медији (2 тв станице, 2 радија, 2 дневне новине и 1 недељник) променили кроз интеракцију са Интернетом, колико користе нове технологије, какав је

њихов утицај и покушати да сазнамо будућност медија. Постоје велике недоумице и бојазни, али и бенефити које су донеле нове комуникациони технологије.

Активности

- Прикупљање материјала са сајтова медија
- Компаративна анализа садржаја медија - традиционално издање са интернет издањем
- Компаративна анализа сајтова традиционалних медија (садржаја и форме) и интернет портала
- Подаци и анализа посећености и интерактивности сајтова
- Интервјуи са уредницима медија и сајтова
- Округли сто – Трансформација и будућност медија

Током 2016. године Завод је у сарадњи са Министарством културе реализовао пројекат УНЕСКО индикатори утицаја културе на развој (Culture for Development Indicators - CDIS), који имају за циљ да истакну чињеницу да култура доприноси развоју на националном нивоу, подстичући економски раст и помажући појединцу и заједници да прошире опсег животних избора и да се прилагоде промени. 22 главна CDIS индикатора односе се на 7 кључних димензија политике: Привреда; образовање; Управљање; Социјална партиципација; Родна равноправност; Комуникације; и Наслеђе.

Предложени пројекат делимично је реализован у оквиру димензије Комуникација, као и националном анкетом спроведеном у оквиру овог пројекта.

Затражена средства нису утрошена за потребе пројекта, будући да су коришћена она из УНЕСКО донације.

Структура трошкова

Ставке буџета	Спецификација	Планирано	Уплаћено	Реализовано	Враћено
Услуга достављања припремљених obroка	Кетеринг	35,000.00	35,000.00	0.00	35,000.00
Услуга друмског превоза путника	Транспорт	8,000.00	8,000.00	0.00	8,000.00
Дневнице	Дневница истраживача	22,000.00	22,000.00	0.00	22,000.00
Укупно		65,000.00	65,000.00	0.00	65,000.00

4 ЦИКЛУС ТРИБИНА „СТЕВАН МАЈСТОРОВИЋ”

Координатори: Тамара Петровић, Маја Маринковић и Дејан Загорац

Октобар 2016.

Системи вредности и корпоративни идентитет у свету рада

Учесници: проф. др Петар Булат, Медицински факултет Универзитета у Београду; проф. др Миланко Чабаркапа, Филозофски факултет Универзитета у Београду; Вера Кондић, дипл. психолог и специјалиста медијације, УГС Независност; Никола Вучковић, ЕХСС менаџер, Филип Морис А.Д; Дејан Загорац, истраживач Завода за проучавање културног развитка и главни уредник часописа "Свет рада".

Новембар 2016.

Покрет отпора у Србији 1916. године

Трибина организована у сарадњи са Друштвом „Свети Сава”.

Учесници: др Божица Младеновић, Филозофски факултет Универзитета у Нишу; др Малиша Станојевић, Друштво „Свети Сава”.

Децембар 2016.

Женско стваралаштво у контексту српско-француских веза

Трибина организована у сарадњи са Друштвом за културну сарадњу Србија-Француска

Учесници: Јелена Новаковић; Љубодраг Ристић; Жељка Јанковић; Владимир Ђурић; Александра Колаковић.

Децембар 2016.

Округли сто поводом књиге др Бојана Јовановића "Антропологија зла", организован у сарадњи са Радио Београдом и издавачком кућом *Heraedu*.

Учесници: др Ђуро Шушњић; др Ратко Божовић; др Жарко Требјешанин, Дефектолошки факултет Универзитета у Београду; др Слободан Антонић, Филозофски факултет Универзитета у Београду; др Јелена Ђорђевић, Факултет политичких наука Универзитета у Београду; др. Петар Пијановић, Учитељски факултет Универзитета у Београду; др Слободан Кањевац, Српско филозофско друштво; Слађана Илић, књижевница; Предраг Шарчевић, Радио Београд; др Бојан Јовановић, научни саветник Балканолошког института САНУ; Зорица Стабловић Булајић, издавачка кућа *Heraedu*.

Структура трошкова

Ставке буџета	Спецификација	Планирано	Уплаћено	Реализовано	Враћено
Услуга друмског превоза путника	Путни трошкови: 7 трибина, 10 учесника	70,000.00	70,000.00	70,000.00	0.00
Услуга достављања припремљених obroка	Кетеринг	100,000.00	100,000.00	100,000.00	0.00
Услуга достављања припремљених obroка	Кетеринг за округли сто „Интегративно очување културног наслеђа – умрежавање актера на локалном нивоу“	20,000.00	20,000.00	6,702.44	13,297.56
Укупно		190,000.00	190,000.00	176,702.44	13,297.56

Март 2016.

У сарадњи Завода за проучавање културног развика и Библиотеке града Београда, 31. марта, 2016. године, одржана је трибина „Реч и храна“ на којој се говорило о томе шта је то квалитетна гастрономска литература и блог, како очувати и брендирати гастрономско наслеђе као део нематеријалне културне баштине и да ли је писање о гастрономији исплативо и која је улога спонзора и коме веровати.

Трибину је водио Дејан Загорац, истраживач Завода за проучавање културног развика а остали гости трибине били су: Горица Нешовић, гастрономска ауторка и радио-водителјка, Миња Богдановски, ауторка сајта „Мињина кухињица“, Пеђа Кресојевић, гастро-критичар Сити магазина и Томислав Ивановић, уредник сајта Винопедија.

5 ГАЛЕРИЈА ЗАВОДА

Извештај о реализованим изложбама

Током 2016. године одржано је укупно 15 изложби у просторијама Завода за проучавање културног развика. На организацији изложби учествовали су: Марина Лукић Цветић, Драгана Мартиновић, Ана Стојановић, Душан Невајда и Пеђа Пивљанин.

Списак одржаних изложби (хронолошки):

1. ДОК ТАМЈАНИКА ЗРИ, аутор Слободанка Ракић Шефер
Трајање: 26. јануар – 17. фебруар 2016.
Текст за каталог: Марина Лукић Цветић

2. МОРСКЕ ИМПРЕСИЈЕ, аутор Рајко Р. Каришић
Трајање: 25. фебруар – 9. март 2016.
Текст за каталог: Марина Лукић Цветић
3. ДЕЧЈЕ ИГРЕ, аутор Здравко Милинковић
Трајање: 10 – 23. март 2016.
Текст за каталог: Марина Лукић Цветић
4. БЕОГРАД – УТОПИЈСКИ ГРАД, аутор Миле В. Пајић
Трајање: 24. март – 6. април 2016.
Текст за каталог: мр Драгана Мартиновић
5. ХИПЕР ИЛУЗИЈА, аутор Душан Митић
Трајање: 7 – 20. април 2016.
Текст за каталог: Душан Митић
6. КОНАЧИШТА, аутор Драган Бартула
Трајање: 21. април – 11. мај 2016.
Текст за каталог: Марина Лукић Цветић
7. ВЕНЧИЋИ, аутор Рајко Р. Каришић
Трајање: 5 – 21. јул 2016.
Текст за каталог: Душан Миловановић
8. ТЕСЛА У САВРЕМЕНОМ БЕОГРАДУ, ауторка Оливера Јанковић
Трајање: 21. јул – 16. август 2016.
Текст за каталог: Марина Лукић Цветић
9. ТРИ ЖИВОТНА ДОБА, аутор Милан Ђокић
Трајање: 15 – 28. септембар 2016.
Текст за каталог: Стојан Ђелић, Драган Јовановић, Василије Б. Сујић и Ђорђе Стојановић
10. *NEW AGE* – аутор Љубинка Адамовић Аксентијевић
Трајање: 4 – 19. октобар 2016.
Текст за каталог: Марина Лукић Цветић и др Лидија Цветић
11. КРУЦИЈАЛНО ВАЖАН РАСПОРЕД ФЛУОРОСЦЕНТНИХ ПИНК РУЖИНИХ ЛАТИЦА
У ВРЕМЕНУ И ПРОСТОРУ – 2 Д АСПЕКТ, ауторка Александра Смиљковић Васовић
Трајање: 20. октобра – 2. новембра 2016.
Текст за каталог: мр Драгана Мартиновић
12. ИМПРЕСИЈЕ СА БАЛИЈА, аутор Оливера Јанковић
Трајање: 3 – 16. новембар 2016.
Текст за каталог: Марина Лукић Цветић

13. ПОХВАЛА АНОНИМУСИМА III, аутор Момчило Момо Антоновић

Трајање: 17 – 30. новембар 2016.

Текст за каталог: Ксенија Маринковић

14. ИЗДАВАЧИ И ИЗДАВАШТВО У СРБА (1804 – 1918), аутор мр Владимир Анђелковић

Трајање: 1 – 20. децембар 2016.

Текст за каталог: мр Владимир Анђелковић

15. АМБИЈЕНТИ, аутор Ивана Мартић

Трајање: 22. децембар 2016 – 22. јануар 2017.

Текст за каталог: Емина Ћирић

Структура трошкова

Ставке буџета	Спецификација	Планирано	Уплаћено	Реализовано	Враћено
Услуга информисања	Каталози, плакати и позивнице	97,200.00	97,200.00	97,200.00	0.00
Услуга друског превоза путника	Транспорт слика	48,000.00	48,000.00	47,971.28	28.72
Укупно		145,200.00	145,200.00	145,171.48	28.72

6 МЕЂУНАРОДНА САРАДЊА

6.1 Промоција и имплементација УНЕСКО Конвенције о заштити и унапређењу културне разноликости

Координатор: Бојана Субашић, од децембра 2016. године Тамара Петровић

Завод за проучавање културног развитка је заједно са Министарством културе и информисања одређен за Контакт тачку (према члану 9. и 28. Конвенције) за Србију за промовисање и имплементацију *Конвенције о заштити и промоцији разноликости културних израза (УНЕСКО, 2005)* и размену информација које се односе на Конвенцију. Наша земља је Конвенцији приступила 2009. године. С обзиром на ову чињеницу у плану рада Завода су, као и до сада, и у 2016. години дефинисане редовне активности: 1.обележавање Међународног дана културне разноликости 21. маја 2016. године; 2.расписивање конкурса на националном нивоу за финансирање пројеката из УНЕСКО-овог Фонда за културну разноликост; 3.присуство редовном заседању Међувладиног комитета Конвенције у децембру 2016. године.

Међутим, планиране активности, у договору са представницима Министарства културе и информисања, нису реализоване, јер је приоритет био завршавање извештаја за пројекат Секретаријата Конвенције 2005 „Индикатори утицаја културе на развој“ (Culture for Development Indicators). Уместо реализације догађаја поводом Међународног дана културне разноликости, Завод је учествовао у организацији Друге радионице Радне групе за реализацију Унескове мултидимензионалне методологије – Индикатори утицаја културе на

развој, и регионалног састанка представника министарстава за културу поводом реализације пројекта „Имплементација индикатора утицаја културе на развој у Југоисточној Европи: резултати, научене лекције, препоруке“. Такође, званичне консултације поводом конкурса нису одржане, али је помоћ пружена свим заинтересованим апликантима који су контактирали Завод у периоду трајања Конкурса.

Ангажовање Завода за проучавање културног развитка на пројекту индикатора резултат је Одлуке министра културе и информисања из 2015. године којом је Заводу додељена техничка реализација поменутог пројекта. Тај посао подразумевао је прикупљање података о 22 индикатора у оквиру седам дефинисаних развојних димензија културе (области економије, управљања, социјалне партиципације, образовања, наслеђа, комуникације/медија, родне равноправности). За потребе реализације индикатора, урађено је и истраживање на националном узорку од 1600 испитаника за потребе индикатора, чији су резултати представљени и као посебан пројекат Завода на тему културне партиципације грађана Србије. На свим наведеним пословима и приликом доношења одлука, запослени у Заводу сарађивали су са Иваном Зечевић, самосталним саветником у Сектору за међународну сарадњу, европске интеграције и пројекте. Послови на пројекту „Индикатори утицаја културе на развој“ рађени су у сарадњи са Иваном Зечевић и Алмом Мрган-Слипичевић представницом Унеско канцеларије у Сарајеву.

У складу са описаним активностима, добијена средства за редовне активности нису утрошена и враћена су у буџет Републике Србије.

Структура трошкова

Ставке буџета	Спецификација	Планирано	Уплаћено	Реализовано	Враћено
Услуга авио превоза путника	Авио превоз за госте предаваче за Светски дан културне разноликости, трибину и семинар	80.000,00	80.000,00	0.00	80.000,00
Услуга хотелског смештаја	Хотелски смештај гостију за Светски дан културне разноликости, трибину и семинар	35.000,00	35.000,00	0.00	35.000,00
Услуга превода текста и симултаног превођења	Преводацац (симултани и писани превод)	75.000,00	75.000,00	0.00	75.000,00
Услуга достављања припремљених оброка	Кетеринг (за све садржаје)	75.000,00	75.000,00	0.00	75.000,00
Укупно		265.000,00	265.000,00	0.00	265.000,00

6.2 Остале активности међународне сарадње

InASEA 8. Kongres „Balkan Life Courses: Family, Childhood, Youth and Old Age in Southeastern Europe“, 15. – 18. septembar 2016, Sofija, Bugarska

International Association for South-Eastern European Anthropology (InASEA) је организација која окупља етнологе, антропологе и друге истраживаче културе како из Европе тако и света а који су у свом раду фокусирани на простор и културу југоисточне Европе. Стога су и конгреси које InASEA организује међу најзначајнијим и референтним скуповима када је у питању простор на коме се и Србија налази. Тема 8. Конгреса била је *Balkan Life Courses: Family, Childhood, Youth, And Old Age in Southeast Europe* а од примарног интереса су питања везана за последице које су (у економском и политичком смислу) измењени услови живота имали по свакодневне социо-културне праксе и односе. На конгресу је учествовало више од 150 истраживача и научника из двадесетак земаља.

На позив организатора истраживач Завода др Маша Вукановић је на конгресу одржала излагање „Growing up with(out) culture“. Излагање је базирано на истраживањима Завода пре свега пројекту „Културна партиципација и културно наслеђе“ а представљена су питања од значаја за разумевање за сада и даље малог интересовања младих да учествују у културном животу, али и примере добрих пракси усмерених ка подстицању активне културне партиципације деце предшколског и узраста основне школе као будућих носиоца социо-културног, економског и политичког живота. Ти примери су идентификовани истраживањем а обухваћени су и електронском базом података „Култура и друге дечје игре“ на којој Завод за проучавање културног развика у овом тренутку ради како би као извор информација и инспирација постала доступна на Интернету. Сама база представља и јединствен подухват да се да се подстакну нови приступи унапређења на плану активне културна партиципације деце.

First International Scientific Conference of The Faculty of Arts (ISCAF 2016), University of Pristina with the temporary seat in Kosovska Mitrovica, Kosovska Mitrovica, 4–6. November 2016.

Први међународни научни скуп Факултета уметности у Приштини са привременим седиштем у Звечану одржан је на тему „Традиционално и савремено у уметности и образовању“. Реализацију скупа су подржали Министарство просвете, науке и технолошког развоја РС и Канцеларија за Косово и Метохију Владе РС.

На позив организатора, мр Драгана Мартиновић је на скупу, испред Завода за проучавање културног развика, презентovala рад под називом „Улога нових медија у музејима данашњице“. Излагање је базирано на резултатима истраживања спроведених у Заводу протеклих година а у оквиру пројеката који се тичу музејске делатности, као и на подацима из истраживања за магистарску тезу. Презентација је била емитована на Радио Београду III програм, а за 2017. годину планирано је објављивање Зборника радова са скупа.

*International Hack Creative Week, diStory – “Digital stories od small historic towns”, UK
Parobrod, Belgrade, Serbia 22–24. November 2016.*

Међународна креативна радионица „Hack Creative Week” имала је за циљ да се кроз сарадњу различитих актера из области културе и дигиталних технологија истраже нови начини интерпретације богатог културног наслеђа малих историјских градова и музеја Европе, ради унапређења њихове „дигиталне привлачности“ и комуникације са новом генерацијом публике. Наиме, мали историјски градови и локални музеји суочавају се са многобројним изазовима у очувању и презентацији културне баштине. Нове технологије захтевају нове приступе у промоцији културног наслеђа, што може да им омогући да открију своје приче, привуку и комуницирају са грађанима и посетиоцима, те на тај начин да допринесу очувању европске баштине и одрживом развоју локалних заједница. Пројекат „Дигиталне приче малих историјских градова“ је подржан од стране Европске комисије у оквиру програма Креативна Европа (Creative Europe Desk Serbia).

На позив организатора, мр Драгана Мартиновић је учествовала на креативној радионици са презентацијом „Museum Audience Development (Cases of Good Practice)“, која је резултат дугогодишњих квалитативних и квантитативних истраживања развоја музејске публике и културне партиципације у Заводу за проучавање културног развоја. Кроз примере добре праксе и статистичке податке, излагање је било фокусирано на представљање постојећег стања нашим музејима, али и на проналажење решења која би могла да унапреде искуство посетилаца, те да укључе што разноврснију публику.

Промоције књиге „Укуси Ђердапа“

У 2016. години одржане су промоције књиге „Укуси Ђердапа“ коју су издали Завод за проучавање културног развоја и Национални парк Ђердап, у Амбасади Републике Србије у Будимпешти (мај 2016. године) и у Културном центру Србије у Паризу, јул 2016. године (у оквиру програма Министарства културе и информација у сарадњи са Библиотеком града Београда). У оквиру Дунавског фестивала у немачком граду Улму, Марина Лукић Цветић и Дејан Загорац су били представници Србије као део пројекта „Укуси Дунава – хлеб, вино и лековито биље“.

7 ИЗДАВАЧКА ДЕЛАТНОСТ

7.1 Штампање публикација

Структура трошкова

Ставке буџета	Спецификација	Планирано	Уплаћено	Реализовано	Враћено
Услуга штампања	Штампа, дизајн и прелом публикације „Посетиоци манифестације „Музеји Србије 10 дана од 10 до 10“	140,000.00	140,000.00	140,000.00	0.00
Услуга штампања	Штампа, дизајн и прелом публикације „Атлас галерија“	130,000.00	130,000.00	130,000.00	0.00
Услуга штампања	Штампа, дизајн и прелом публикације „Културна партиципација и ставови о култури и вредностима грађана Србије“	130,000.00	130,000.00	130,000.00	0.00
Укупно		400,000.00	400,000.00	400,000.00	0.00

7.2 Часопис Култура

Секретар редакције: Пеђа Пивљанин

Часопис *Култура* је научни часопис категоризован у *Регистру научних часописа* Министарства просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије под ознаком М 51 у групи часописа за историју, историју уметности, етнологију и археологију.

Часопис *Култура* је 2010. године успео да врати редовност објављивања (издавања) на тромесечном (кварталном) нивоу, а то подразумева да први број у години излази током пролећа, други током лета, трећи током јесени, а четврти током зиме на прелазу из једне у другу годину. Редовност се наставила у 2011, 2012, 2013, 2014, 2015. и 2016. години. Од првог броја у 2013. години (број 138) часопис *Култура* је прешао са латиничног на ћирилично писмо с напоменом да ће се текстови аутора из региона (Црна Гора, Босна и Херцеговина, Хрватска и Словенија) који пишу на латиници објављивати на латиничном писму.

Пролећни 150. број часописа *Култура* обрађује тему *Лаж у уметности и култури*, чији је приређивач проф. др Владислава Гордић Петковић са Филолошког факултета Универзитета у Новом Саду.

Порука уреднице теме *Лаж у уметности и култури* јесте да је лагање један од најстаријих облика људског понашања, најстарија социјална пракса и њене етичке

импликације зависе, неретко, од културног, политичког и филозофског контекста. Мимезис, начело имитације, може да се схвати као лаж, али понајпре стога што се лаж граничи и са илузијом и са чаролијом. Чувена је, уосталом, реченица енглеског ренесансног песника Филипа Сиднија из његовог поетичког списка *Одбрана поезије* песник никад ништа не тврди, дакле никад не лаже. Филозофија постмодерне говори о ери симулација у којој доминантни процеси више нису имитација, дуплирање или пародија него замењивање стварног његовим знацима, како то тврди Бодријар у Симулакрумима и симулацијама, помињући чак и недостатак стварног. Да ли то значи да суштина и смисао нестају у игри знакова? Писање не може опонашати збиљу изравно, тврди теоретичар Дејвид Лоц у књизи *Начини модерног писања*, може једино опонашати начине мишљења и говорења о збиљи, те друге начине писања о њој. Лоц инсистира на томе да је окосница постмодернистичке књижевности идеја о свету које се опире сваком настојању интерпретације, пориву који је незадржив и ком појединац не може одолети.

Промоција пролећног 150. броја *Културе* је одржана 3. новембра 2016. године у галерији Завода за проучавање културног развитка. На промоцији часописа су говорили проф. др Владислава Гордић Петковић, уредница теме *Лаж у уметности и култури у 150. броју*, проф. др Александар Прњат, главни уредник и Марина Лукић Цветић, одговорна уредница часописа *Култура*.

Летњи 151. број часописа *Култура* се бави темом *Кафана: то сјајно треће место*, чији је уредник проф. др Драгољуб Б. Ђорђевић са Машинског факултета у Нишу.

Порука уредника теме *Кафана: то сјајно треће место* јесте да је кафана турска реч састављена од две речи кафа и хан, што значи: кућа кафе, или кућа где се пије кафа. Тачан превод ове речи имају Немци који употребљавају реч *Kafehaus* (Бранислав Нушић).

Кафана не постоји од почетка људског рода. Спада у млађе друштвено-историјске појаве, смешта се на Оријент и везује за Османско царство. Не зна се ко је кафану измислио, али се зна да се појавила у Меки, у 15. веку, а онда су Османлије освајајући Европу градиле караван-сараје, ханове и *куће у којима се пије кафа*. Београд 1522. године добија први од европских градова кафану – налазила се негде на старом Дорћолу – па тек онда Беч, Лондон и Париз. Ако је по Јиргену Хабермасу (Jürgen Habermas), онда су први европски облици јавног мњења – институције јавности – били салони и кафане: Надмоћност града учвршћује се оним новим институцијама које и поред свих разлика преузимају у Енглеској и Француској једнаке друштвене функције: кафане у време свог цветања између 1680. и 1730. године, салони у време регенства и револуције. Они су ту функцију вршили као средишта најпре књижевних расправа, а затим и политичке критике. Кафана, као ретко која демократска институција, свима равноправно даје шансу да буду „председници“, „премијери“ или „градоначелници“, у њој се губи већина разлика међу сталним гостима: по пореклу, боји коже, националној припадности, месту сталног боравка, занимању, школи, полу. Кафана брише све социјалне границе.

Јесењи 152. број часописа *Култура* има две теме. Прва тема је *Хумано, трансхумано и постхумано у култури и уметности*, чија је уредница проф. др Ангелина Милосављевић Аулт са Факултета за медије и комуникације у Београду. Друга тема је *Естетизација политике и политизација уметности*, чији су уредници проф. др Ангелина Милосављевић Аулт и проф. др Александар Прњат, главни уредник часописа *Култура*.

Порука уреднице теме *Хумано, трансхумано и постхумано у култури и уметности* јесте да је термин *трансхуманизам* створио 1957. године Џулијан Хаксли (Julian Huxley), унук дарвинисте Томаса Хакслија (Thomas Huxley), у својој књизи *Нове флаше за ново вино*

(*New Bottles for New Wine*), заговарајући стварање друштва у коме ће се човек развити до свог пуног потенцијала. Радило се о циљаном напору човечанства да се преобрати у потпуности, али негујући човечност. Хаксли је трансхуманизам сматрао кључним концептом једног сасвим новог интелектуалног оквира, нове идеологије, система који одговара новој човековој ситуацији. Трансхуманизам је, заправо, оно стање ума које спаја науку и уметност да би се унапредили и ментални и физички капацитети човека (тежња која се може пратити унатраг до древних цивилизација, подсетимо). Трансхуманизам представља и веру да човек може да превазиђе своје пропадљиво и крхко физичко и морално стање уз коришћење простетских помагала, реконструктивне хирургије, генетског инжењеринга, уз употребу телекомуникација, космополитским погледом на свет, уз посредну репродукцију, одбацивањем религије, традиционалних породичних вредности, и слично. Трансхумано је, заправо, утопијски пројекат који би требало да осигура праведније друштвене односе, какве је замишљао у новије време Жак Атали (Jacques Attali) у својој *Краткој историји будућности*, објављене 2006. године. Трансхумано означава пројекат (континуалне) модификације човека, и тај пројекат не престаје да буде антропоцентричан, док постхумано, идући ка киборгизацији, води и ка дестабилизацији антропоцентризма, а самим тим, и човека и идеала човечности. Трансхуманизам, чини се, баш стога представља и окосницу овог мини темата, у коме се налазе радови у којима се промишљају ахумано, киборгизација, као и однос према рањивим социјалним групама, постављајући питање: где, заправо, идемо, у интелектуалном смислу, у времену у коме умиру идеје о хуманом, ма шта оно значило.

Порука уредника теме *Естетизација политике и политизација уметности* јесте да је наведену тему формулисао Валтер Бењамин говорећи о политичкој употреби уметности. Реч је о уметности која на себе преузима улогу промене опажања друштвене стварности, било естетизацијом политичког живота било политизацијом уметности. Без обзира да ли је уметник кроз историју деловао у име неког политичког ауторитета или у сопствено име, његови производи често представљају реаговање на тренутне догађаје, добијајући тиме друштвену димензију. Овако уметничко дело може постати окосница контроверзи, покретач друштвених промена, али такође и трпети последице политичких одлука и административних мера. И данас као и у Бењаминово време треба постављати питање о друштвеном ангажману и покретачкој снази уметности. Поново се буди поверење у снагу уметности да укаже на растуће проблеме локалних заједница, доведе у питање многе дубоко усађене предрасуде, гради критичку свест, инспирише на деловање и појединачна и друштвених група. Уметник наступа као политички ангажован предводник, али не и као политичар. Уметност је простор контрадикторности и изванредних могућности, у њему се огледају слобода и пројектовање будућности али и политичке манипулације и финансијска моћ. Сви наведени фактори условљавају стварање увек нових иконографских образаца, медија, облика деловања, као одговора на дате друштвено-историјске околности, потврђујући актуелност Бењаминове опозиције између естетизације политике и политизације уметности.

Зимски 153. број часописа *Култура* се бави темом *Етичко читање уметности*, чији су уредници доцент др Уна Поповић са Филозофског факултета у Новом Саду и проф. др Александар Прњат, главни уредник часописа *Култура*.

Припрема наведене теме је у току пошто је 153. број зимски и припрема се на прелазу из једне у другу годину.

Представљање 151, 152. и 153. броја часописа *Култура* одржаће се у просторијама Завода за проучавање културног развоја, а датум промоције биће накнадно одређен.

Структура трошкова

Ставке буџета	Спецификација	Планирано	Уплаћено	Реализовано	Враћено
Уплата за услуге СЕОН-а – одређивање DOI бројева чланака у часопису; библиометријска анализа; антиплагијаризам (програм за спречавање плагирања чланака)		120.000,00	120.000,00	120.000,00	0.00
Лектура/коректура текстова		270.000,00	270.000,00	270.000,00	0.00
Преводи текстова		135.000,00	135.000,00	135.000,00	0.00
УДК број	100 УДК бројева	70.000,00	70.000,00	70.000,00	0.00
Штампање часописа	4 x 500 примерака	1.374.000,00	1.374.000,00	1.374.000,00	0.00
Штампање позивница	4 x 150 примерака	13.200,00	13.200,00	13.200,00	0.00
Штампање плаката	6 примерака	6.600,00	6.600,00	6.600,00	0.00
Штампање кеса	500 примерака	38.500,00	38.500,00	38.405,43	94.57
Материјални трошкови	ПТТ трошкови и сл.	55.000,00	55.000,00	55.000,00	0.00
Укупно		2.082.300,00	2.082.300,00	2.082.205,43	94.57

8 Стратегија развоја културе Републике Србије 2017- 2027

На позив Министарства културе и информисања Републике Србије Завод за проучавање културног развоја се укључио у процес израде суштински важног документа – „Стратегије развоја културе Републике Србије 2017 – 2027“. Истраживачи Завода Маша Вукановић, Слободан Мрђа, Биљана Јокић, Бојана Субашић, Богдана Опачић и Ана Стојановић су припремили текстове за поглавља „Садашње стање у култури“ (укључујући и правни оквир), „Примерено финансирање културе“, „Одговорна кадровска и управљачка политика“ и „Међуресорна подручја културе“. Такође, на основу до сада спроведених заводских истраживања дате су сугестије за поглавља посвећена културном наслеђу (посебно заштите и очувања непокретног културног наслеђа а на основу истраживања „Културна политика и заводи за заштиту споменика културе“ али и у погледу музејске делатности на основу података на годишњем нивоу прикупљаних кроз пројекат Е-култура), равномерном учешћу грађана у културном животу (на бази истраживања „Позоришна публика у Србији“, „Културни живот студената у Србији“, „Културни живот средњошколаца у Србији“, „Културне праксе грађана Србије“, „Култура старења и стари у култури. Културни живот и потребе у трећем добу“) те развоју културних потреба. Истраживачи Завода су учествовали и у припреми акционог плана за спровођење Стратегије посебно у погледу остваривања

постављених циљева попут примереног финансирања, унапређења легислативе, развоја културних потреба, равномерног учешћа грађана у културном животу итд.

9 Ћирилица

Координатор: Синиша Стефановић

Током 2016. године настављена су истраживања историјског тока у коме је умањиван значај ћирилице као матичног и службеног писма у Србији, данашњи правни оквир њеног положаја као и последице тренда по националну културу, државни и културни идентитет.

Обрађена је нова грађа у библиотекама, прикупљене су све нама до сада познате анкете и статистички прегледи различитих аспеката, успостављена сарадња и размена података са стручњацима у земљи и иностранству. Одржано је предавање и успостављена сарадња са Музејом језика и писма у Тршићу. Започет је рад на коначном извештају у форми монографије.

10 Press извештај 2016

Завод за проучавање културног развитка представио је током 2016. године јавности резултате једног истраживања “Какве су културне потребе и навике грађана Србије“, али је више пута промовисано и истраживање које је у току – „Културна партиципација и културно наслеђе“/ база података „Култура и друге дечје игре“. Такође, промовисали смо четири броја часописа *Култура* (148, 149, 150 и 151), као и 18 научних и стручних скупова („Игре стваралачких пројеката“, „Децембарски дани естетике - Homo Aestheticus“, "Антропологија зла", "Животна проблематика деце у образовној делатности", „Женско стваралаштво у контексту српско - француских веза“, „Покрет отпора у Србији 1916. године“, "Приступачност медијских садржаја особама са инвалидитетом", „О развоју фармације у Србији“, "Системи вредности и корпоративни идентитет у свету рада", „Архитектонско наслеђе Београда“, „Пиварство у Београду“, „Филмска индустрија Србије“, "Сартид - увод у модерно доба Србије", "Ваздухопловна индустрија Краљевине СХС - Југославије", предавање “Модерна франкофона књижевност у Канади“, „Књижевно дело Ђоке Стојићића, „Реч и храна“, „Путевима змајева кроз Голубац“). У Заводу су одржане и четири промоције књига ("Мемо" др Дивне Вуксановић, “Бразил није за почетнике” новинара Предрага Драгосавца, „Ђорђе Станојевић (1858-1921) - Биографија једног научника“ Ненада Војиновића, књиге песама "Глаголи" Душана Стојићића), и једна радионица – „Како настаје београдски хлеб“. Медијима је представљен и новоосновани приватни Музеј слатког у Краљеву, чији је власник в.д. директор Завода Марина Лукић Цветић. Промовисано је и чак 13 изложби ("Амбијенти" Иване Мартић, „У срцу сам те закључала – историја споменара“, "Похвала анонимусу" Момчила Антоновића, "Круцијално важан распоред флуоресцентних пинк ружиних латица у времену и простору – 2D аспект" Александре Смиљковић Васовић, изложба Љубинке Адамовић Аксентијевић, „Изложба портрета три уметнице“, изложбу „Венчићи“, „Идолартрија“ Пеђе Гавровића, „Коначишта“ Драгана Бартуле, „Београд утопијски град“ Милета В. Пајића, изложба графика Здравка Милинковића, изложба

фотографија Рајка К. Каришића, "Док тамјаника зри" Слободанке Ракић Шефер). Поред тога, доста су била актуална и старија истраживања Завода, а истраживачи су позивани да у медијима коментаришу одређене појаве у култури.

Завод је током целе године активан да друштвеним мрежама: Фејсбуку и Твитеру. Остале друштвене мреже (Инстаграм, Фоурсквер...) нам нису доступне због непостојања службеног телефона који и био директно повезан за налозима на друштвеним мрежама. Фејсбук страница Завода има око 6.000 фанова, а Твитер страница око 340 пратилаца. Такође, медијска мејлинг листа Завода и листа културних институција и организација преко броји 2.000 контаката.

Прецизне податке о појављивању Завода у медијима немамо, јер није ангажована прес клипинг агенција која би то пратила.

Неке од објава у медијима можете видети путем следећих линкова:

1. Светски дан приповедања уз представљање мобилне апликације „Путевима змајева кроз Голубац“ - http://www.b92.net/putovanja/zanimljivosti.php?yyyy=2016&mm=03&dd=16&nav_id=1108217
2. Отварање изложбе "Београд - утопијски град" Милета В. Пајића - <http://www.danubeogradu.rs/2016/03/izlozba-beograd-utopijski-grad-mileta-v-pajica/>
3. SEEcult о часопису Култура - <http://www.seecult.org/vest/novi-broj-kulture>
4. изложби „Коначишта“ Драгана Бартуле - <http://www.mrezakreativnihljudi.com/2016/04/izlozba-konacista.html>
5. Lonely Planet о културној рути Путевима Тесле, настала из истраживања Завода за проучавање културног развика 2012. године - <http://www.lonelyplanet.com/news/2016/04/20/serbia-croatia-mark-teslas-birth/>
6. Радио Београд 202 о истраживању „Културна партиципацији и културно наслеђе“ - www.tinyurl.com/Beograd202
7. Јутарњи програм РТС-а и разговор са Машом Вукановић, истраживачем Завода за проучавање културног развика - <https://www.youtube.com/watch?v=dRYjYlLkyM>
8. Тањуг најављује промоцију приватног Музеја слатког у Заводу за проучавање културног развика - <http://www.tanjug.rs/full-view.aspx?izb=271460>
9. Београдска хроника РТС-а о приватном Музеју слатког у Краљеву - <http://www.rts.rs/page/tv/sr/story/20/rts-1/2469284/beogradska-hronika.html>
10. Студио Б о изложби Александре Смиљковић Васовић - <http://studiob.rs/fluorescentne-lattice-u-galeriji-zaprokula/>
11. Да ли се гасе књижаре по Србији, има ли читалаца али и купаца књига? Разговор са Бојаном Субашић, истраживачем у Заводу за проучавање културног развика, можете чути од 54:48 минута емисије - <http://www.rts.rs/page/radio/ci/story/28/radio-beograd-2/2497868/novi-dan.html>
12. Нове бројеве часописа Култура препоручује Данас - http://www.danas.rs/kultura.11.html?news_id=331581&title=Za+jubilej+%26quot%3BLa%C5%BE+u+umetnosti+i+kulturi%26quot%3B
13. Како масовна култура утиче на укус, објашњава за Вечерње новости Дејан Загорац, истраживач Завода за проучавање културног развика - <http://www.novosti.rs/vesti/naslovna/reportaze/aktuelno.293.html:634757-Branc-proterao-kacamak-i-pihtije>
14. Драгана Мартиновић, истраживач Завода проучавање културног развика, говорила је о манифестацији „Музеји Србије, десет дана од 10 до 10“ и свеобухватним истраживањима Завода о музејима - <http://tvkcn.net/?p=26441>
15. О истраживању "Културне потребе и навике грађана Србије" у Блицу - <http://www.blic.rs/kultura/vesti/istrazivanje-kulturne-potrebe-i-navike-gradana-srbije-blic-su-najcitanije-dnevne/mtbc5er>

16. Духовити осврт на скраћенице и скраћени назив Завода за проучавање културног развита – Запрокул, дао је Иван Мрђен у колумни у Блицу „Са Београдом на Ја“ - <https://www.facebook.com/Ivan.Mrdjen.Beograd/photos/a.777084949020055.1073741826.144110335650856/1283407678387777/?type=3&theater>
17. Истраживање Завода је било тема Јутарњег програма Happy TV. Гости у студију истраживачи Бојана Субашић и Богдана Опачић - <https://www.happytv.tv/kultura/umetnost/20977/veliko-istazivanje-o-navikama-u-srbiji-evo-na-koji-nacin-se-srbi-najvise-kulturno-uzdizu>
18. Више о новом истраживању Запрокул-а на страницама листа Политика - <http://www.politika.rs/scc/clanak/370056/Citamo-i-idemo-u-pozoriste-kaodazivimo-u-EU>
Истраживачи Завода за проучавање културног развита о резултатима истраживања "Културне потребе и навике грађана Србије" у емисији Јутарњи програм ТВ Коперникус - <https://www.youtube.com/watch?v=bgOUVsN1ox8>
19. О истраживању Завода за проучавање културног развита у јучерашњем Јутарњем програму РТС-а - <https://www.youtube.com/watch?v=PhKcSPsKMo0>
20. Блиц је објавио још један опсежан осврт на истраживање "Културне потребе и навике грађана Србије" - <http://www.blic.rs/.../istrazivanje-da-nije-zena-kult.../tz53kct>
21. Политика је објавила још један текст поводом најновијег истраживања Запрокул-а - <http://www.politika.rs/.../37.../Kultura-obojena-tamnim-tonovima>
22. Културни дневник РТС-а, гостовање истраживача Завода за проучавање културног развита и разговор о истраживању "Културне потребе и навике грађана Србије", од 10:48 минута - <http://www.rts.rs/.../17/rts-1/2577397/kulturni-dnevnik.html>
23. Часопис Култура у духовитој Блиц колумни Ивана Мрђена - <https://www.facebook.com/Ivan.Mrdjen.Beograd/photos/a.777084949020055.1073741826.144110335650856/1296051033790108/?type=3&theater>
24. О традицији окупљања породица за празнике, за Јутарњи програм РТС-а говорила је Маша Вукановић, истраживач Завода за проучавање културног развита - <https://www.youtube.com/watch?v=up1Uj8twchM>